

გაზეთის ღირს		მან. კ.	
თვე	მან. კ.	თვე	მან. კ.
12	10	6	—
11	9 50	5	50
10	8 75	4	75
9	8	3	50
8	7 25	2	75
7	6 50	1	50

ცალკე ნომერი — ერთა შუკრა.

ივერია

გაზეთის დასაყვედურ და გერმო განცხადებ...
 ხათა დასაყვედურ და გერმო განცხადებ...
 რედაქციას, ახალ-ბეჭდვის ქარხანა დას...
 ლი № 9, პ. ნადეჟდინის საგზაოთს, გო...
 ლოგინის პოსტს, ცენტრალურს და...
 გორკოვსკის ქუჩის მისამართს.
 ვაში განცხადებისა: ჩვეულებრივი...
 სტრიქონი რვა კაპ.

1877—1887 წელიწადი

საზოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი

1877—1887 წელიწადი

გაზეთი „ივერია“ პირველი მისი და მღვდელ ღირს 7 მ. 25 კ.

ტფილისი, 27 აპრილი

მეტის-მეტად საინტერესოა ცნობანი მასზედ თუ, — რა სახის საზოგადოება ჰქონიათ ავღარებულს იმ მიწების ხმარების გამო, რომელთაც იგი იხილავდნენ სიუჟეტითა და ქალაქის გამგებობისაგან. ეს მხარე საქმის საგნად ვრცელად გამოგვედგულებს ხმალსანი თ. მიხედვით მარჯვნივ მოხსენებში.

ამ მოხსენებისაგან სჩანს, რომ მაგ საზოგადოების შეადგენს სულ 55 კომლი, რომელშიც 332 სულ ითვლება ორისავე სქესისა. ამ საზოგადოების საქმეს განაგებენ თურმე საზოგადოებისაგან ამორჩეული კაცნი: ნაცვალი, გზირი და საზოგადოების კრება. უკველის რიგისა, წესისა, ხარჯისა და სხვა რამ გარდასახადისა აღნიშნულნი და დამადგინებელი საზოგადოება კრება. ნაცვალი და გზირი მართლ ადამსრულიები მოხედვენ არიან. საზოგადოების წინამძე ყოველისფერი მასუბის მტკბელი არის უფროსი კაცი კომლისა და არა უკვესა მოზდილი ოჯახის მფე-

ლი. თუცა თავი-და-თავი ამ საზოგადოებაში გლეხობა არის, მაგრამ დედეს საზოგადოებაში ითვლება თურმე სხვა წოდების კაცნიც, მაგალითობერ, ვაჭარნი, ჩინოვნიკები და საპატრო მოქალაქენი და სხვანი, რომელნიც გლეხობის შთამომავალნი არიან და რომელთ წინაპრნი ავღარბის გლეხთა საზოგადოების ცალკეობად იყვნენ. ამათ მერჩენიათ იგი უფლებას და მოვალეობას, რაც მათ წინაპართა ჰქონიათ ავღარბის საზოგადოებაში. ამ საზოგადოების შინაგანს ბუნებას და აგებულებას კაცი რომ დაუკვირდეს, დედს იმას შეეჩინება, რომ ამ საზოგადოებას მერჩენია მართლ თვისება და ხასიათი მსგურნი გამგებობისა და სხვა ადარაფერი.

ამის მიხედვით, თითოეული ცალკე კომლი დიურა-ჩარეობის გვალობაზედ არის მონაწილე ამ სამეურნეო საზოგადოებაში. ამ დიურა-ჩარეობაზედ განწილულია მიწების ხმარება, ანუ უკვეს მსოფლიო, მიწებისაგან გამოჩნდება და ამავე დიურა-ჩარეობაზედ არის გაწილული ხარჯი. რადგანაც უმეტეს რესნი წილი ჩარეობა და უდრეისი დიურა და რადგანაც დიურაში ორთი ჩარეობა, ამიტომაც დიურა-ჩარეობა ერთი-ოთხსავე მეტს იხადის უკვეს გვარს ხარჯს და ერთი-ოთხსავე მეტი გამოჩნდება აქც-

საზოგადო მიწებისაგან. ამ საზოგადოებაში ჩარეობაზედ ნაგდები და დიურა-ჩარეობაზედ მეტი მეგობური არ არის შეწყნარებული ასე, რომ მეგობურს ერთს დიურა-ჩარეობის წილის მეტი არ შეეძლო სჭირდა. მეტად საყრდნობისა წესი ამ საზოგადოებისა ის არის, რომ დაირობთა, მეტდებულთა, ობოლკვირეთა, რომელიც დონე არა ბეჭე ხარჯის წვისა და თავის ხვედრის ხარჯის გავლების, მიწებისაგან გამოჩნდება წილი ევათ თავ-თავისა-და-გვარად და ხარჯს გი საზოგადოება მათ მაგირ თვითონ იხდენ.

ამ საზოგადოებას ჰყავს თურმე: 758 სხვილი საქონელი მუშა და 80 ედარი, 82 ცხენი, 42 სახეადარი, 10 ედარი და 7126 ცხვარი. მართლ 16 კომლია იმისთანა, რომ არა ჰყავს საქონელი. გამგებობის მიერ დაწესებული თურმე, რომ სხვილს საქონელზედ წველიწადში 1 მანათზედ მეტი არ უნდა იდონ საბაზზედ და წვრილზედ 25 კა. მეტრი. ამ ანგარიშით ავღარბის საზოგადოება იხდის თურმე სულ 2420 მანათსა წველიწადში.

აი იგი საზოგადოება, რომელიც ავღარბელების სხვათა თხოვნად ქალაქის გამგებობას, ჩვენი ნაჭერი მამული ჩვენი მოგვეცით ოჯართო,

რადგანაც მაგ მამულზედ დამოკიდებული 332 სულის ხასხარი ცხოვრებისაო. მას აქედ რაც ეგ მამულე-ნი ქალაქს მიჰყავსენს, ესე იგი, 1869 წლიდამ, ბედს ამ საზოგადოებისა, რომელსაც კაცი ძველიად თუ არ თანაგვრძობას, ძირი შეერა და ქალაქის გამგებობა იმ დედიდამ თავის მეცადინებას არ აუღებდა, რომ ეს საზოგადოება სრულიად გაუნადგურებინა. ჯერ რომორცა ვსთქვი, პირველ ნა-ნებში, რომ გარც ქალაქის გამგებობას, ისეც მათგანობა ქალაქის გამგებობის მიხედვით გუგუ-მტკბენულიად მოექცა ამ საზოგადოებას, მაგრამ ბოლოს და ბოლოს გამგებობამ დაიწყო ეგ გუგუ-მტკბენულიად და თან-და-თან ძირი მოუთხარა და დედს ხომ სულ პირ-ქვე დაამხო. ჩვენ შედეგს ნომრე-ნი კავალ-და-კვალ ავუცებით და წარმოდგენი მკითხველს იმის ისტორიის თუ, — რა რიგად ჰქონდა ბოლო და თან-და-თან ეს გუგუ-მტკბენულიად. არ გვიდგინდა ასე გავმე-დებთ ამ წერილებისა მაგრამ გვე-დებთ, რომ თუ ამა საქმის გარე-შობა ვრცელად არ გამოჩნდეს კაცს გარნების თვალ-წინ, ძნელია უტყუარი სჯა იქონიოს.

ახალი ამბავი

* * * ქართულ შვიგნობრობის და სიტყვიერების მოყვარე დახარებით ერთ ზოგად შესანიშნავ მოღვაწეს ჩვენს ახლა ლარის, მაგრამ უწინ დიდი მიიღარ ლიტერატურისა, წარსულის წლის დამლევის ჩვენს თანამგამამულემ, პეტერბურგის უნივერსიტეტის პროფესორმა, ბაშა ა. ა. ცვაგარემა ცალკე წიგნად დაბეჭდა უკველის მხრით შესანიშნავი ცნობანი ჩვენს შვიგნობაზედ საზოგადოდ და სასოფლო-ზედ განსაუბრებით. წიგნსა ჰქვია «Свѣдѣнія о памятникѣ грузинской письменности».

ეს წიგნი პატრიცეუმსა პროფესორმა იმ წლის დამლევისა წარმოუშენა ივერისა რედაქციის, მაგრამ სამწუხაროდ, სხვა-და-სხვა მიზეზის გამო ეს წიგნი დღემდე ვერ გაიცრა რედაქციამ. ამ თთვეში პეტრიტრებოვსკიმ მოუღებდა კიდევ ეს წიგნი ტფილისის წიგნის მაღაზიებს (ჩარკოვისის და გრიტოვისის) გასაცხად და აი მოლოდა ესა მოგვეცა შესლებს „ივერიის“ დიურაში აღვენიშნა ეს ამბავი.

საწიგნოების ცნობების ამ წიგნის შესახებ მალე წაითხვენ ჩვენი მკითხველები ცალკე ამბოლოგარეულ წერილებში.

ტფილისში თითო წიგნი ისყიდება 1 მ. და 50 კა.

ველეტონი

არამამ,
 განხარ ბუღდანიჩი
 და მედიო მინაჩი.
 ... ანუ საგანი
 რა არს ვერ გასწანი
 ამა სოფლად ჩვენის მოსვლის?
 ... ი. ი. ი. ი.

წარმოადგინეთ ხანიშ მესული კაცი, ტან-მაღალი, რუმ-მუცლა, სქელ მზარბეკი, ისეთი კაცი, რომელიც არა ფიქრობს არც სწავლა-განათლებლას და პატრონებზედ, არც ქვეყანასა და ქვეყნის სასარგებლო საქმეზედ, ისეთი კაცი, რომელსაც მოძვე-ნათესავი არაფერი მიანიჭა, უკანასკნელი ნიშნ-წყალი კაცობრიობისა დაუკარგავს და შესდგამია „კვალსა ეგვიპტისასა“; გაუღმერთებია სიმღერე, ხელობად შეუქმნია მოძმეს დამცირება.

უპ, აი სურათი, — შეკრებიოთ და იტყვი თქვენ.

— ნამდელია, ნამდელია, — განასულებთ მე. თუ ამ სურათს წარმოადგენთ, თვალ-წინ დაგეტყვებთა ცოცხლად და ცხოვლად ჩვენი ბატონი განსარ ბუღდანიჩი არამამე. უნდა ესეც იცოდეთ, რომ განსარ ბუღდანიჩი მართლ არა ხრძანდებ ჩვენს ქალაქში, განსარ ბუღდანიჩს ორსამდე კიდევ თავისათი სხარტი და მკლე ბიჭები

ჰყავს ამჟღისნებად და იმითან ერთად ნაფარობს და ნამარობს. ამ სამპარსა და ქარავანში ერთი ფურთა საყარალევედა. ეს ერთი ავლათ ჩვენის განსარ ბუღდანიჩის სახლის კაცი, იმასათი პატრონებდა-დაკარული, კაცობრიობის სახელის გამტეხი, ტან-დაბალი, დღემ-მუცლა, ცხვირი მედიო მინაჩი არამამე.

დღეს აი ესენი არიან ჩვენი ცხოვრების ედილი შვილები, ამათთვის სლავს უფლებად და უკველითვის კარგი დარი, ამათ უპკრით სამოთხის განსაღებ და ესენი ბატონებზედ წაღმუცლად ჩვენს ბედსა და უხედალას. ამათ წინაპარი, როგორც ვაგივე უტყუარის წყარობიდან, არა-სამატრეული ადგლია სჭირთა ჩვენს მატანე-ში, მაგრამ რაც იყო, ის წყალმა ჩი-ყოს, იმას ნულარ გამოვეცილებთ. ჩვენ დღევანდელს საქმეზედ ვთქვათ რამე. თითონ ბუღდანიჩი ვინა ყოფილა ამ ოც-და-ათის წლის წინად და ვინ არის დღეს? ვინ იქნებოდა? იქნება იფიქრობათ — მექარბნი, ან დიდი მოსაქვე ენიშნა — სწორიდაც არა: ის ყოველია ერთი უბოლო, დღემ-მო-რამ მართლმობით მოგვეკრე, მებურთუთ, რომელსაც პატრონიდგანვე მიუყვია ვეკრობისათვის ხელი და სოღადგარი ექცისა და შვილის შუბრით დაუწყია სოლომონ ისაკის მეგლან-უშვილისათვის; ეს დიდი თანა უარეკ-ულსავეკ-ე-ბია... და დღეს აუარებელი სიმღერე შეუქმნია.

რაც შეეხება სულის საზრლობას, გონების კებას, ამაზედ ბუღდანიჩი არც სცლიდა, არც სცლილობას და არც ამას შემდეგ ეცლება და შეიწყვეს თავს. ან-კი რად უნდა? ჩოთქის გაკვრა-გამოკვრა კარვალ იცის, ვესტობლის ჯალბენა-გამოცვლას პატრონიდგან-ზოლმე ჩვენი და სხვა რაღა უნდა ხარკ-შესმულს კაცს ამ წუთი-სოფელში! თუ სწავლა არ მიუღია ჩვენს ბატონს, მე ვიცი რომელიმე განათლებული ფესს გაიწვიოს იმასთან. „დღე უსწავლელობამ აწყინოს ბუღდანიჩს, სწავლა მეტი ტვითთა-ჰკვის გამოცეცხლოა“, სწორად წარმოსთქვამს ზოლმე ჩვენი ბრენი და სოკრატე.

რა ხერხით და საიდან შეუქმნია ამოდენა სიმღერე ერთ ღირსი სა-კრავის მატანტალ ბაზრის ბიჭს, ამას თვითონ მოვეთხოვრობს სოკრატე. ახლა-კი მედიო მინაჩის მიგვარათ თვალ-უყური, თუმცა იმაზედ დაპარაკი გამოგონება იქნება ბუღდანიჩზედ ნალამაკიცა.

საქმე იმშია, რომ მინაჩსაც ისეთი-სავე ხელობად დაუწყია ბუღდანიჩის ნაფარობს, როგორც სტეფანოსს, იმ განსავენებითი, რომ ბურნუთის მაგივრად მინაჩს საწყობილანო უყვიცხლებით, არც ექსი-მედიო შვილი ჰქონია პირველში თანად. მერე როგორ მოაგვარა საქმე დღეს პირველ მოქალაქედ ითვლება. ასეთი ხასლები გაღმოსკობა ქუჩის პირსა, რომ მა-

როლაც და თქვენი მოსაწიარო. თუნდა ვაგებ იტხებთ: ვინ არის თქვენს ქალაქში პოლიტიკი ლაზდანიჩი-თქო? — რასაკვირველია ბუღდანიჩზედ და მინაჩზედ მიგითითებენ.

— რით არიან პოლიტიკი ლაზდანიჩნიბა?

— იმით, რომ ჯიბეები სქელი აქვთ, მღირებთ არიან! სხვით რით უნდა იყოას ხორკილი კაცი „პოლიტიკი! თქვენგან არ მიკვირს!

ერთხელ ერთი ვილაქი ერთს ოთხ-ნში, რომელიც ბუღდანიჩის სასტუმრო ოთახისაგან ცალ-პირისა და თხელის კვლილი იყო გაყოფილი, ასე რომ ცოტა ხმა-მალა ლაპარაკი აღვიღად გამოისმოდა ჩემს სადგომში... ერთს თვინის დღეს ბუღდანიჩმა მოიწვია, მისთვის დედიდამ დასაჯი-მინაჩი, მოუსდნენ მეგობრები სველ-სველ ხე-ლაღებს და კიკვი-გალობით დაუწყეს ბაზუს ქება-ტრფალი. იმათ საუბედ-რობად, კახლამ მალე გასქრა: დაკარგეს გინობა-გინება და: და-უკვირებნათს ხმა-მალა გულ-ახილი ლაპარაკი... თუმცა მწველობა და უყრის-გება საძინისად ჩამოშეთმე-ვა, მაგრამ რა შექნა-როცა იმანამ „შეგვალ გამიერის“ ღრილობა მოსვენება არ მომცა? ან რა უნდა იყოს აქ დასაძინისი და დასაფარავი, რომ იმითი ავ-კარგინობა დღეს მიუ-ღმად ქვეყანამ იცის? მაგრამ ამა ყური დაუდებოთ... ლაპარაკობენ კიდევ... ჩხუთი..

— ე, მედიო მინაჩი! ეგ სულ იტო-სტაკიო საქმე, რასაც შენ აზრობ. მავისთანები ჩამოდენ! მარხან-წინ ლარბაშვილს რვა თმანი ვასესლებ... მოგვეცა ლთის წყალბა, ეგ იმას მწვირის გელითი დედაცხვირ... იცის ბუღდანიჩმა თხა საფიქროდაც კიდობ... იმას ვაზობო... ჰო, მაგადი ღარი-ბაშვილი და ექსი თვის ვადით მიწყო ფულების ოთხენა. ვითქმე, ექსი თთითი რომ მივეც, ვთუ დანიშნული ვადით დამბარუნეს ვალი და „მტრადი“ ვისლავ ავამომე-თქი; ავდექი და ასე უთხარა: თუ გინდა ოთხის თთითი წილე, თუ არა და მიბანდი სიღვნაც მოსულხარ-მეთქი, გულში-კი ღმრთის მაღლობას ესწირავდი, რომ სხარავი მომცა და „შვილი გაუმედე! ის სალოდა ბაგრის ოგირას, ივლიან და ბოლოს გამომართვა ოთხის თთის ვადით; ან რას იტყოდა, როცა მოგვეცემა ეცელნი თოკს უტყრდნი და ხარკ-მზგის უყიდვდნი ვალში. არა, ნუ ეკვირებნათს ხმა-მალა გულ-ახილი ლაპარაკი... თუმცა მწველობა და უყრის-გება საძინისად ჩამოშეთმე-ვა, მაგრამ რა შექნა-როცა იმანამ „შეგვალ გამიერის“ ღრილობა მოსვენება არ მომცა? ან რა უნდა იყოს აქ დასაძინისი და დასაფარავი, რომ იმითი ავ-კარგინობა დღეს მიუ-ღმად ქვეყანამ იცის? მაგრამ ამა ყური დაუდებოთ... ლაპარაკობენ კიდევ... ჩხუთი..

